

Jaarlijks vertrekken een zestigtal UZ Leuven-medewerkers op vrijwillige basis naar Afrikaanse ziekenhuizen. Hun doel: medische ondersteuning én opleiding geven aan artsen en verpleegkundigen ter plaatse. Hun beloning: naar huis komen met een extra dosis levenswijsheid en relativering.

LUMOS

Ann Lemaître

Medische zorg met een ziel

Een kinesitherapeut trekt naar een ziekenhuis in Kameroen. Een vroedvrouw reist naar een afdeling verloskunde in Rwanda. Elk jaar opnieuw stappen toegewijde medewerkers van UZ Leuven op het vliegtuig naar Afrika om hun kennis en ervaring te gaan delen met collega's in Congo, Rwanda of Kameroen. De organisatie LUMOS is de drijvende kracht achter deze medische ontwikkelingssamenwerking. LUMOS staat voor *Leuvense universitaire medische ontwikkelingssamenwerking en solidariteit* en is een overkoepelende organisatie van UZ Leuven, de groep biomedische wetenschappen van de KU Leuven en het departement gezondheidszorg

en technologie van de KHLeuven. Maar waarom doet een ziekenhuis als UZ Leuven aan ontwikkelingshulp? Zijn er niet al genoeg initiatieven? Mieke Nieuwdorp, coördinator van LUMOS, legt uit. "Ik spreek niet graag over ontwikkelingshulp: het gaat hier echt om ontwikkelingssamenwerking. Die samenwerking is niet zomaar een nevenactiviteit van UZ Leuven: ontwikkelingssamenwerking is een van de missies van ons ziekenhuis. Dat staat letterlijk zo vermeld in de opdrachtverklaring van UZ Leuven. Bedoeling is om alle ervaring die we in huis hebben te bundelen en te gebruiken voor landen in het zuiden die het moeilijk hebben."

Solidariteit

Betekent dat dat een patiënt van UZ Leuven eigenlijk mee betaalt voor de ontwikkelingssamenwerking in Afrika? "Zo werkt het niet", legt Mieke uit. "Het ziekenhuis rekent geen extra's aan patiënten aan om LUMOS te financieren. Het grootste deel van het budget halen we uit solidariteitsbijdragen van de artsen van UZ Leuven. Daarnaast zijn er nog heel wat andere initiatieven die voor extra inkomsten zorgen. De voorbije jaren was er bijvoorbeeld een actie in de koffieshop van campus Gasthuisberg: van elke koffie die je daar dronk, werd vijf eurocent aan LUMOS geschonken.

Diensten van het ziekenhuis organiseren ook op eigen initiatief geldinzamelingen, bijvoorbeeld met de verkoop van een kookboek voor het Kameroenproject of de verkoop van minibaksteentjes voor de bouw van een materniteit in Rwanda. LUMOS heeft ook een aantal privé-sponsors en soms zijn er grotere acties. Zo deed het Montfortcollege in Rotselaar vorig jaar een vastenactie voor ons project in Kisantu. De studenten van de faculteit bewegings- en revalidatiewetenschappen lieten zich voor een marathon sponsoren voor LUMOS. Kortom: we krijgen steun van heel wat mensen in en rond het ziekenhuis.”

Lange termijn

Waarom zendt LUMOS zijn medewerkers naar Afrika en niet naar andere continenten? Mieke Nieuwdorp: “Omdat op dit moment de nood daar het hoogst is. Drie vierde van de vijftig armste landen ter wereld liggen in Afrika. Een ziekenhuis moet er vaak werken in heel moeilijke omstandigheden. Daarnaast is er ook een lange historiek van Leuvense artsen en zorgverleners in Afrika: zij startten daar al mooie projecten op in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. We kiezen ervoor om drie regio’s in Centraal-Afrika duurzaam te ondersteunen. Daarom focussen we op Kisantu en

omgeving in Congo (RDC), op Kigali en Butare in Rwanda en op Nijnikom, Bafut en Shisong in Kameroen. De samenwerking houdt niet alleen hulp bij medische zorg in, maar ook opleiding van de mensen ter plaatse en acties om de volksgezondheid te verbeteren. We streven naar een effect op lange termijn. De uiteindelijke bedoeling is dat onze partnerziekenhuizen

“Afrikanen hebben een heel andere kijk op ziek zijn en dood gaan”

in Afrika in de toekomst zelfstandig kunnen werken, zonder dat ze van ons afhankelijk zijn.”

Kangoeroebaby’s

Een mooi voorbeeld daarvan is het project in Rwanda. Nog niet zo lang geleden behoorde Rwanda tot de top tien van landen met de hoogste moeder- en kindsterfte. Daarom richtte LUMOS zich op missies voor neonatale zorgverlening en het terugdringen van sterfte bij moeders en kinderen. In het ziekenhuis van Kabutare kregen verpleegkundigen en vroedvrouwen opleidingen van medewerkers van UZ Leuven. “We bekijken altijd het geheel. Welke kennis hebben ze daar nodig om een afdeling

neonatologie uit te bouwen? Welk medisch materiaal ontbreekt er? Hoe kunnen we te vroeg geboren baby’s meer kansen geven om te overleven? Onze artsen, verpleegkundigen en vroedvrouwen bouwden een stappenplan uit en werken rond een bepaald thema, bijvoorbeeld de ‘kangoeroezorg’. Couveuses zijn zeldzaam in Afrikaanse ziekenhuizen:

om te vroeg geboren baby’s toch een kans te geven, leren we de moeders hoe ze hun premature baby’tjes, net zoals bij kangoeroes, dicht bij zich kunnen houden. Ook vanuit de staat wordt dat ondersteund: dat is belangrijk, want Rwanda is een land waar de overheid sterk de gezondheidszorg stuurt.”

Honingzalf

In Kisantu in Congo werkt LUMOS aan een project tegen ondervoeding. “Aan de hand van simpele methoden leren we hoe je kinderen beter kunt voeden. Onze artsen en diëtisten kijken wat er ter plaatse te verkrijgen is aan voedsel en testen uit wat werkt en niet werkt. Zo kun je bijvoorbeeld

Links: in een ziekenhuisbed slapen vaak meerdere patiënten. Rechts: couveuses zijn zeldzaam in Afrikaanse ziekenhuizen.

'Kangoeroezorg' in Rwanda: een alternatief als er geen couveuse is.

met plaatselijke ingrediënten gezonde ultravoedzame koekjes maken. We zoeken daarvoor vaak samenwerking met andere ngo's."

"Maar we mogen de lat niet te hoog leggen", legt Mieke Nieuwdorp uit. "We willen enkel zaken invoeren die werken en blijven werken, ook wanneer onze medewerkers daar niet zijn."

Een mooi voorbeeld van hoe je met eenvoudige zaken veel kunt realiseren, is het project wondzorg in Congo. "Onze specialist van het wondzorg ondersteuningsteam van UZ Leuven stelde een handleiding op over het behandelen van wonden. Hij ontwikkelde een recept voor een zalf op basis van honing en andere ingrediënten die op de plaatselijke markt verkrijgbaar zijn. We zien dat de verzorging van wonden in het ziekenhuis in Kisantu daardoor enorm verbeterd is. Het contact blijft ook behouden. Elke keer wanneer nu vrijwilligers naar Congo vertrekken, worden zij gebriefd, zodat ze kunnen gaan kijken hoe het loopt met de vorige projecten." "Bedoeling is de ervaring die we opdeden met wondzorg in Congo nu te gebruiken om een gelijkaardig concept in Kameroen op te starten. Zo ondersteunen wij niet alleen een Afrikaans ziekenhuis, maar helpen zij ook elkaar en kunnen zij ervaringen uitwisselen."

Engagement

LUMOS werkt uitsluitend met vrijwilligers: artsen, verpleegkundigen, kinesitherapeuten, vroedvrouwen,

medewerkers van de technische en administratieve diensten kunnen zich kandidaat stellen. Zij nemen vakantie om naar Afrika te kunnen gaan, meestal voor een periode van veertien dagen. Maar de inzet van vrijwilligers die naar daar trekken gaat veel verder dan die twee weken ter plaatse. Zij zijn het hele jaar door met LUMOS bezig. Het verblijf in Afrika wordt voorbereid en de vrijwilligers krijgen opleiding. En ook achteraf houden ze contact met de plaatselijke collega's. Zo kunnen ze problemen melden of nagaan of er materiaal te kort is. Ze staan in voortdurend overleg met de partners ter plaatse. Dat vraagt wel een echt engagement. Vrijwilligers die niet mee op missie gaan, engageren zich om hier in Leuven inhoudelijk mee te denken, voorbereidingen te maken, medisch materiaal in te zamelen of afgeschreven medische apparatuur te herstellen.

Afrikaanse ziel

Wij gaan naar Afrika met onze kennis, maar kunnen wij ook iets van hen leren? "Absoluut", bevestigt Mieke Nieuwdorp. "Onze samenwerking is geen eenrichtingsverkeer. Wij leren hen klinische of organisatorische zaken, zoals: hoe organiseer je de dienst kindergeneeskunde? Hoe zorg je dat de hygiëne op een ziekenhuisafdeling minimaal gerespecteerd wordt? Wat wij van hen leren, is moeilijker te omschrijven of te meten. Het heeft te maken met hun visie op het leven en de dood: die kan ons doen stilstaan bij onze eigen manier van denken."

"Afrikanen hebben een heel andere kijk op ziek zijn en dood gaan doordat ze andere leefomstandigheden kennen. Voor de meesten onder hen is de armoede groot. Het contrast tussen hoogtechnologische gezondheidszorg hier in Europa en de basisgezondheidszorg ginder in Afrika is

enorm. De broosheid van het leven is daar veel sterker voelbaar. Dat kan ons leren relativeren. Het vormt een tegengewicht voor de relatieve zekerheden die onze hoogstaande medische zorg biedt. We moeten beseffen dat die zorg een voorrecht is."

"De medewerkers van LUMOS beseffen na een missie in Afrika vaak weer wat de essentie is van hun beroep. We vergeten wel eens dat je met enkele eenvoudige kleine ingrepen een groot verschil kunt maken. Het laat je nadenken hoe wij naar onze patiënten luisteren: een belangrijk aspect dat soms een beetje verloren gaat in de vele details van een supergespecialiseerde medische zorgverstrekking. Van onze vrijwilligers horen we vaak dat hun verblijf in Afrika een grote invloed heeft op de manier waarop ze na hun terugkeer hun taak in Leuven uitoefenen. Iemand omschreef het mooi als volgt: de samenwerking met Afrikaanse ziekenhuizen geeft ons de kans om weer een ziel te leggen in onze hoogtechnologische medische zorg." ▸

Mieke Nieuwdorp: "De broosheid van het leven is in Afrika sterker voelbaar: dat kan ons leren relativeren."

Wil je een bijdrage storten voor LUMOS?

Dat kan op rekeningnummer BE45 7340 1941 7789 met vermelding van de gestructureerde mededeling 400/0007/36532. Schenkers ontvangen een attest voor fiscale vrijstelling vanaf 40 euro.

Wil je een sponsoringactie op touw zetten voor een van de LUMOS-projecten? Neem dan contact op met Mieke Nieuwdorp: mieke.nieuwdorp@uzleuven.be, tel. 016 3418 55.

Meer info over LUMOS vind je op www.uzleuven.be/LUMOS